

**Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Республика
аҳолисини ахборот-кутубхона билан таъминлашни ташкил
этиш тўғрисида”ги 2006 йил 20 июндаги ПҚ-381–сонли
қарори асосида**

**КУТУБХОНАЛАРНИ
КОМПЛЕКС
АХБОРОТЛАШТИРИШ**

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

РАДИО

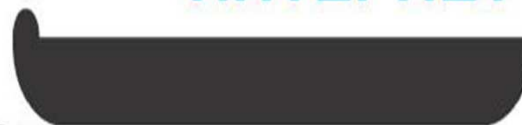
ИНТЕРНЕТ

БИБЛИОТЕКА

РАДИО
ТЕЛЕВИДЕНИЕ
ИНТЕРНЕТ

ИРБИС тизими яратган мамлакат ва ташкилот...

**ИРБИС тизими Россияда яратиган ва у Россия
Давлат Оммавий Илмий Техника
кутубхонаси (ГПНТБ) масхулотиدير.**

ИРБИС тизими қуйидаги халқаро
форматлар билан ишлай олади

UNIMARC, USMARC, RUSMARC форматлари
билан икки томонлама конверсия
воситалари орқали ишлай олади.

Тизимнинг асосий характеристикалари

- ▶ **Ихтиёрий типдаги локал ҳисоблаш тармоғида ишлайди ва ундан фойдаланувчилар сони чекланмаган;**
- ▶ Корпоратив кутубхона тизимларига ва технологияларига қуйидаги асосда тўлиқ интеграллашади:
- ▶ Web-технологиялари ва Z39.50 протоколи асосида ишлай олади;
- ▶ **Электрон каталог таркибидаги ихтиёрий сондаги маълумотлар базаси билан ишлай олади;**
- ▶ Лўғатларни автоматик равишда шакллантирувчи технология ва у асосида библиографик тасвир элементлари бўйича тезлик билан қидирувни амалга ошириш;
- ▶ **Ананавий қоғоз технологияларини ҳам бажара олиш: буюртмалар варақасини босиб чиқаришдан бошлаб, то каталог карточкаларининг барча турларини босиб чиқаришгача;**
- ▶ **Тўлиқ матнлар, график маълумотлар ва ташқи объектлар (Интернет ресурслари ҳам бўнга кирази) билан ишлай олиш имкониятлари;**
- ▶ **Аниқ бир кутубхонага мослаб қўллаш имкониятларининг мавжудлиги;**
- ▶ Тизимнинг очиқлиги: мустақил равишда кириш ва чиқиш формаларини ўзгартириш ва оригинал иловалар яратиш имкониятларининг мавжудлиги.

**ИРБИС тизими кутубхонадаги асосий жараёнларини
автоматлаштиришга мўлжалланган ва...**

бешта (асосий комплект) АИЖ дан иборат:

1. Каталоглаштирувчининг АИЖ;
2. Китобхоннинг АИЖ;
3. Фондни бутловчининг АИЖ;
4. Китоб берувчининг АИЖ;
5. Администраторнинг АИЖ.

“Каталоглаштирувчи” АИЖнинг функциялари:

- ▶ китобхоналар тўғрисидаги маълумотларни киритиш;
- ▶ тизимнинг электрон каталогини юритиш ишлари автоматлаштирилади.
- ▶ “Каталоглаштирувчи” АИЖда қидирув бажариш учун “Вид поиска” майдонига ..... сўзи ўрнатилади муаллиф бўйича қидирув -”Автор”;
“очқич сўзлар” бўйича қидирув -”Ключевое слово”;
сарлавха бўйича қидирув -”Заглавие”

“Китобхон” Автоматлаштирилган иш жойи .....

- ▶ У махсус билимга эга бўлмаган китобхонларга мўлжалланган бўлиб, қулай ва "дўстона" интерфейсга эга.
- ▶ Фойдаланувчилар тайёргарлик даражасининг турли эканлиги ҳам ҳисобга олинган,
- ▶ Библиографик тасвир барча асосий элементлари ва улар комбинациялари асосида ЭК маълумотлар базасида тезкорлик билан қидирувни таъминловчи, қидирув воситаларининг мавжудлиги.
- ▶ ЭКни ташкил этувчи бир неча маълумотлар базалари билан ишлаш имконияти.
- ▶ Буюртмаларни шакллантириш ва ҳужжатларни беришда қоғозсиз технологиянинг мавжудлиги
- ▶ (ЭК) фойдаланиб маълумотлар базасидаги мавжуд китобларга буюртма бериш мумкин
- ▶ “Китобхон” АИЖ тўлиқ гиперматнли тавсифига эга бўлиш учун “ПОМОЩЬ” тугмаси босилади.

«Фондни бутловчининг» АИЖ.. .

- ▶ Бажарилган буюртмаларни кузатиб бориш, бажарилмаган ва тўлиқ бажарилмаган буюртмаларни назорати олиб борилади.

“Китоб берувчининг” АИЖ....

- ▶ Берилган ва қайтариб олинган адабиётлар хақидаги барча маълумотларни китобхоннинг индивидуал катроқкасида ҳисобга олади.
- ▶ Китобхон томонидан китобларнинг қайтариб берилганлиги ва китобнинг "бўш" эканлигини ҳисобга олувчи технология ҳисобланади ;
- ▶ Қарздорлар, қайтариб берилмаган адабиётлар ва берилган китоблар сони хақидаги маълумотлар асосида статистика юритади.

”Администратор” АИЖ...

- ▶ Маълумотлар базаси устида амаллар бажарувчи ва уни доимо ишга тайёр холда бўлишини таъминловчи мутахассиснинг иш жойи деб ҳисобланади.

ИРБИС тизимини қайси типдаги кутубхоналарга қўллаш мумкин ?

ИРБИС тизими кутубхона технологияларини автоматлаштиришга мўлжалланган бўлиб уни ихтиёрий даражадаги ва типдаги кутубхонага татбиқ қилиниши мумкин.

**ИРБИС тизим электрон каталогининг МБ кутубхонага келиб
тушаётган барча адабиётлар тўғрисидаги маълумотларни
сақлайди**

Булар босма ва қўлёзма материаллар, ноталар, видео
ва аудио ёзувлар, карталар ва компьютер файллари
бўлиши мумкин

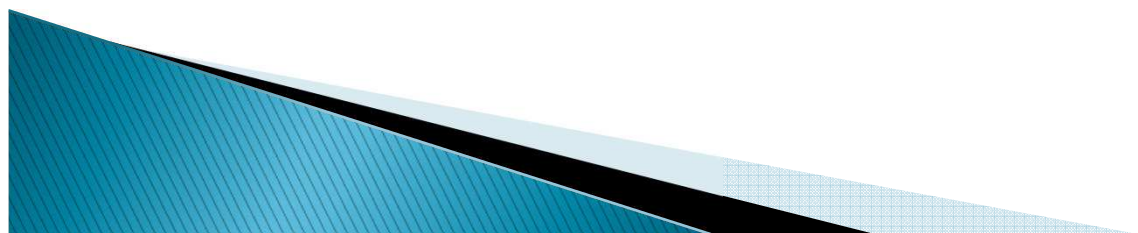
Китоб библиографик тасвирини яратишда куйидаги маълумотлар киритилади:

- ▶ Муаллиф ФИШ , асар сарлавхаси, китоб нашр этилган йил, китоб хажми (бетлар сони), ҳамда китобнинг халқаро стандарт рақами (ISBN) киритилади.

RDR базаси . . .

- ▶ RDR – ИРБИС тизимидаги Китобхонлар тўғрисидаги маълумотлар сақланаётган базанинг номи.

ИРБИС тизимининг тўлақонли ишлаши учун зарур техник талаблар ...

- ▶ ИРБИС тизими локал ҳисоблаш тармоғида ва IBM PC шахсий компьютерларида автоном тарзда Windows 95-NT мухити етарли бўлади.

ИРБИС тизимининг дастурий таъминоти...

- ▶ Delphi да ISIS32/DLL дан фойдаланиб ёзилган, унинг маълумотлар базаси CDS-ISIS асосида яратилган.

Эътиборингиз учун ташаккур

